

BO‘LAJAK JISMONIY TARBIYA O‘QITUVCHILARINING KASBIY-DIDAKTIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH XUSUSIYATLARI.

Sultonov Zohid GulDU

e-mail: sultanof444@gmail.com

Annotatsiya: Jismoniy tarbiya fanining asosiy maqsadi, o‘quvchilarning jismonan sog‘lom, baquvvat bo‘lishlari bilan birga Vatan mudofaasiga, hayotga va mehnatga tayyorlashdir. Bu maqsad mamlakatimizda kishilarning jismoniy tarbiyasini amalga oshiruvchi hamma muassasa va tashkilotlar uchun yagonadir. Bolalarning rivojlanish va o‘sish davrida maktab yoshida mashg‘ulotlarning ahamiyatini baholash ancha qiyin. Jismoniy tarbiya uchun salomatlik me‘yori degan tushuncha muhim ahamiyat kasb etadi. Jismoniy tarbiya darsining sifatini yuqori darajaga ko‘tarish, o‘quvchilar harakat faolligini oshirish uchun o‘qituvchi muntazam tayyorgarlik ko‘rib borishi shart.

Kalit so‘zlar: jismoniy tarbiya, maktab o‘quvchilari, madaniyat, sog‘liq muammolari, sport faoliyati, motivatsiya, muammolar.

CHARACTERISTICS OF IMPROVING PROFESSIONAL-DIDACTIC TRAINING OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS.

Sultanov Zokhid GulSU

e-mail: sultanof444@gmail.com

Annotation: The main goal of the science of physical education is to prepare students for the defense of the motherland, life and work, while being physically healthy, energetic. This goal is unique for all institutions and organizations that carry out the physical education of people in our country. During the period of development and growth of children, it is much more difficult to assess the importance of training at school age. For physical education, the concept of the norm of health becomes important. In order to increase the quality of the physical education lesson to a high level, increase the activity of movement of students, the teacher is obliged to regularly prepare.

Key words: physical education, schoolchildren, culture, health problems, sports activities, motivation, problems.

ОСОБЕННОСТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ДИДАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ВОСПИТАНИЯ.

Султанов Захид ГулГУ

e-mail: sultanof444@gmail.com

Аннотация. Основной целью дисциплины физкультура является подготовка учащихся к обороне родины, к жизни и труду, при этом они остаются физически здоровыми, сильными. Эта цель единая для всех учреждений и организаций, осуществляющих физическое воспитание людей в нашей стране. Гораздо сложнее оценить значение занятий в школьном возрасте в период развития и роста детей. Важное значение для физического воспитания приобретает понятие нормы здоровья. Чтобы поднять качество урока физической культуры на высокий уровень,

повысить двигательную активность учащихся, учитель обязан регулярно проводить подготовку.

Ключевые слова: физическое, воспитания, школьников, культура, оздоровительные задачи, спортивный активность, Мотивация, проблемы.

Kirish: Maktab ta'limini modernizatsiya qilish jarayonlari zamonaviy o'qituvchidan doimiy ravishda yangilanib boriladigan ta'lim mazmunini tezda boshqarish qobiliyatini va o'qitishning o'ziga xos usullarini ishlab chiqishni talab qiladi, bu esa uni ta'lim xizmatlari bozorida raqobatbardosh qiladi.

Adabiyotlar tahlili: Hozirgi vaqtda umum ta'lim maktablarida jismoniy tarbiyaning mazmuni va tashkil etilishini belgilaydigan ko'plab zamonaviy tushunchalar nashr etilgan (I.I. Suleymanov, V.K. Balsevich, L.I. Lubsheva, V.I. Lyax, A.P. Matveyev va boshqalar). Maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiyasining turli modellari mavjud: amaliy modellar; modellar birinchi navbatda motorli fazilatlarni rivojlantirishga qaratilgan; har bir o'quvchining jismoniy madaniyatini tizimli shakllantirishga qaratilgan ta'lim, sport, sog'lomlashtirish va tuzatish modellari, shu jumladan murakkab modellar[1]. Jismoniy tarbiya o'qituvchilari dasturni ishlab chiqishda ma'lum texnologiyani tanlashi mumkin, bu esa ta'lim va sog'liqni saqlash muammolarini hal qilishda yaxshiroq natijalarga erishishga yordam beradi. Shu munosabat bilan, ta'lim jarayoni ishtirokchilari ta'lim tizimini modernizatsiya qilish tendentsiyasiga ergashishga tayyormi, degan savol tug'iladi.

Tadqiqot maqsadi: Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich, o'rta maktablarda ishlaydigan o'qituvchilarning aksariyati sog'liqni saqlash va o'yin texnologiyalaridan keng foydalanadilar (87%). Shaxsga yo'naltirilgan ta'limdan 81% respondentlar foydalanadilar. Ko'p bosqichli ta'lim texnologiyasi o'smirlar, qizlar va o'g'il bolalar bilan ishlaydigan o'qituvchilarning 62% tomonidan joriy etilgan. Shu bilan birga, o'qituvchilar ular haqida bilganiga qaramay, rivojlanayotgan ta'lim texnologiyasi, modulli o'qitish texnologiyasi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, tadqiqot va loyihalash usullari maktab jismoniy

tarbiya amaliyotida keng tarqalgan emas[2]. Maktab jismoniy tarbiyasini tashkil etish va mazmuniga an'anaviy yondashuvlardan foydalanish maktab o'quvchilarining qiziqishini pasayishiga olib keladi[4]. Bu o'qituvchilarning o'z o'quvchilarining mavzuga bo'lgan munosabatidan qoniqish darajasini pasaytirish tendensiyasida namoyon bo'ladi. Masalan, boshlang'ich sinflarda o'qituvchilarning 71 foizi o'z o'quvchilarining darsga bo'lgan munosabatidan qoniqish hosil qilgan bo'lsa, yuqori sinflarda faqat 33 foizi qoniqish hosil qilgan. O'qituvchilar maktab o'quvchilarining mavzuga qoniqarsiz munosabatda bo'lishining asosiy sabablarini maktab o'quvchilarining jismoniy tarbiyaga bo'lgan qiziqishlarining pasayishi, shuningdek, ota-onalarning o'z bolalarini uyushgan motorli mashg'ulotlar bilan tanishtirishga e'tibor bermasligi deb hisoblaydilar. O'z navbatida, maktab o'quvchilari va ularning ota-onalari o'rtasida o'tkazilgan so'rov shuni tasdiqladi: "Jismoniy tarbiya" fanini yoqtiradigan o'quvchilar soni kamayadi (boshlang'ich sinflarda 92% dan o'rta maktabda 76% gacha, yuqori maktabda 68% gacha), ushbu darslarga qatnashmoqchi bo'lgan o'quvchilar soni (84% dan 44% gacha).

Oldingi tadqiqotlar jismoniy tarbiya majburiy bo'lishi kerak deb hisoblaydigan ota-onalar sonining kamayganligini aniqladi: boshlang'ich maktabda 97% dan o'rta maktabda 76% gacha va bu fanni chiqarib tashlash kerak deb hisoblaydigan ota-onalar sonining ko'payishi, o'quv dasturidan (3% dan 21% gacha). Bolaning o'sishi bilan ota-onalar nazariy fanlarga ustuvor ahamiyat berib, jismoniy tarbiya va sportga qiziqishlari tobora kamayib bormoqda. "Jismoniy tarbiya" faniga qiziqishni nima kuchaytirishi mumkin degan savolga, boshlang'ich, o'rta va yuqori sinf o'quvchilarining ko'pchiligi quyidagi javoblarni berishdi: jismoniy tarbiya darslarida sport mashg'ulotlarining turini tanlash

imkoniyati. O'rta maktab o'quvchilarining qiziqishini oshirish uchun zamonaviy asbob-uskunalar va inventarlardan foydalanish, shuningdek ularni dush bilan ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Yosh o'quvchilarning ommaviy sport tadbirlarida faol ishtirok etish istagini ularning javoblari bilan baholash mumkin. Maktab o'quvchilari o'rtasida o'tkazilgan so'rov shuni ko'rsatdiki, yoshligida jismoniy faoliyatning eng qiziqarli turlari - bu rolik, velosiped yoki skuter (60%), shuningdek jamoaviy o'yinlar (57%), yugurish (53%) va suzish (52%). Jamoa o'yinlari hali ham o'rta va o'rta maktabda mashhur (69% va 64%). O'rta maktabni tugashiga yaqin o'quvchilarning yakka kurash sport (boks, kurash, taekwando) mashg'ulotlarga qiziqishi ortib bormoqda (o'rta maktabda 47% dan yuqori maktabda 57% gacha). Jismoniy tarbiya muammolarini yaxshiroq hal qilish uchun o'qituvchilar u yoki bu ta'lim texnologiyasini tanlashda o'quvchilarni jismoniy faoliyatga undovchi sabablarni hisobga olishlari kerak, chunki majburiy jismoniy tarbiya sog'lom turmush tarzini shakllantirish va takomillashtirish muammolarini hal qilmaydi[3].

Natija va muhokamalar: Kichik maktab o'quvchilarining jismoniy mashqlar va sport bilan shug'ullanishga turtki bu jismoniy tayyorgarlikni yaxshilash istagi (74%). 53% respondentlarning sog'lig'ini himoya qilish va mustahkamlashni qayd etdi, 36% holatini tuzatish. O'rta maktabda motivatsiya biroz boshqacha - o'quvchilarning 68 foizi jismoniy sifatlarning rivojlanish darajasini yaxshilash uchun, 64 foizi sog'lig'ini mustahkamlash uchun mashq bajaradilar. O'smirlik davrida etakchi motivlardan biri bu o'z tanasini yaxshilash istagi (43%). O'rta maktabda salomatlikni mustahkamlash (62%), keyin chiroyli tananing shakllanishi (57%) va jismoniy tayyorgarlik darajasini yaxshilash (53%) birinchi o'ringa qo'yiladi. Bu o'quvchilarning jismoniy faoliyatning ustuvor turini tanlashiga

mos keladi. Bazi o'quvchilar mashg'ulot bosqichidan qat'i nazar, jismoniy tarbiya bo'yicha yaxshi baho olish istagini, shuningdek, jismoniy ko'rsatkichlarini yaxshilash imkoniyatini qayd etishdi. Jismoniy tarbiya darslarida shaxsiy fazilatlarining (iroda, xarakter va maqsadga muvofiqlik) rivojlanishi o'rta va yuqori maktabda motivga aylanadi - mos ravishda respondentlarning 39% va 40%, boshlang'ich sinflarda esa - bolalarning atigi 15% bu motivni qayd etishgan. Sog'lom turmush tarzini o'rganish istagida namoyon bo'ladigan qarama-qarshi tendensiya, bu motivni tanlagan o'quvchilarning ko'pchiligi orasida kuzatildi, bu boshlang'ich va o'rta maktablarda mos ravishda 21% va 30% ni tashkil etdi. Jismoniy tarbiya bo'yicha o'quv jarayonini tashkil qilishda o'qituvchilar o'quvchilarning qiziqishi va motivatsiyasidan tashqari nazariy fanlarga tegishli o'quv dasturi va darsdan tashqari mashg'ulotlarning murakkablik darajasini ham hisobga olishlari kerak. O'quv dasturining murakkablashishi o'quvchilarning qattiq charchashiga olib keladi, bu ularning maktabdan keyingi holatini subyektiv baholashiga ta'sir qiladi, shuning uchun agar boshlang'ich maktabda o'quvchilarning 40% maktab kunining oxirida, o'rta va yuqori maktabda o'zlarini juda charchagan his qilsalar. bu raqam mos ravishda 58% va 64% ni tashkil qiladi. Bu maktab o'quvchilari organizmining psixofiziologik mexanizmlarining haddan tashqari yuklanishiga va moslashish jarayonlarining buzilishiga olib kelishi mumkin. Tegishli moddiy va texnik yordamisiz, sinfda yuqori natijalarga erishish qiyin[5].

Xulosalar: Olingan ma'lumotlarga asoslanib, maktabda o'quv jarayoni ishtirokchilari jismoniy tarbiyaning sinfiy shakllarini joriy etishda duch keladigan quyidagi muammolar aniqlandi:

1. Jismoniy tarbiya o'qituvchilari tomonidan qo'llaniladigan texnologiyalarda xilma-xillikning yo'qligi, bolalarni o'qitish jarayonini turli daraja va bosqichlarda xilma-xil qilish, zamonaviy

jismoniy tarbiya va sport texnologiyalarini joriy etish, mualliflik dasturlarini ishlab chiqishga, darslarda yangi metodlar bilan ishlash o'z holiga tashlab qo'yilganligi.

2. Oila jismoniy tarbiyasining roli ortib borayotgani fonida ota-onalarning o'z farzandlarining jismoniy tarbiyadagi muammolariga e'tiborsizligi.

3. O'quvchini faol jismoniy faoliyatga undaydigan yetakchi motivlar, uning shaxsiy tajribasi, individual maqsad va ta'lim qadriyatlari yetarli darajada hisobga olinmaganligi.

4. Umum ta'lim dasturining murakkabligi, ayniqsa maktab o'quv dasturining oxiriga kelib, maktab o'quvchilari uchun "Jismoniy madaniyat" fanining mazmunini o'rganishning individual rejasini tuzish mumkin emasligi.

5. Jismoniy tarbiya darsining moddiy-texnik ta'minlanishining yetarli emasligi, o'quv jarayonida zamonaviy vositalar va jihozlardan foydalanish zaruriyati. O'qituvchilarning ushbu muammolarni hal etishga jamlanishi ta'lim muassasalarida maktab jismoniy tarbiyasi samaradorligini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. У.Ф.Курамшин Проблемы модернизации физического воспитания студентов. У.Ф.Курамшин, Здоровье - основа развития человека - проблемы и пути решения: - Оpubл. ч-з СП-ГПУ. - Санкт-Петербург, 2011. - С.6. - № 1. - С. 353-354.

2. Л.Г.Пашенко Профессиональное использование учителями физической культуры современных образовательных технологий. Л.Г.Пашенко, О.Красникова, У.В.Коричко, Л.Полушкина, Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. - Москва: НИЦ, 2014. - № 3-2. С.238-241.

3. Л.Г.Пашенко Отношение родителей школьников к семейному физическому воспитанию. Л.Г.Пашенко, О.Красникова, У.В.Коричко, Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. - 2014. - № 3. - С. 71-76.

4. Z.Sultonov, Boʻlajak jismoniy tarbiya oʻqituvchilarini metodik tayyorgarligini takomillashtirish. Taʼlim, fan va innovatsiya jurnali 5-son 2023-yil.

5. Z.Sultonov, Maktablarda jismoniy tarbiya darslarini boshqarish. Guliston davlat universiteti axborotnomasi 2/2 2023-yil.